KOÇ ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ

Turizm Tesisleri ve Yangın Riski: Yükümlülükler, Sorumluluklar

Hukuk Fakültesi Webinar Notları

Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi tarafından düzenlenen "Turizm Tesisleri ve Yangın Riski: Yükümlülükler, Sorumluluklar" adlı webinar 18.03.2025 tarihinde online olarak gerçekleştirilmiştir. Webinar çıktıları aşağıdaki gibidir:

Afetler Karışışında Devletin İnsan Hakları Sorumluluğu, Dr. Öğr. Üyesi Işıl Aral, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Oturumda, ilk olarak T.C. Anayasası, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin yaşam hakkına ilişkin çizdikleri çerçeve ortaya konmuştur. Sunum kapsamında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına odaklanılmış ve yaşam hakkı Devletin negatif ve pozitif yükümlülükleri ekseninde değerlendirilmiştir. Bu yükümlülükler beraber düşünüldüğünde (i) devlet tarafından hukuki çerçeve ortaya konulmuş mu, (ii) hukuki çerçevenin uygulanması için etkili icra mekanizması var mı, ve (iii) gerekli hukuki ve tazmin mekanizmalarını etkili bir yargısal yanıt oluşturacak şekilde oluşturulmuş mu sorularının cevaplanması gerektiği belirtilmiştir. Sunum sırasında Devletin pozitif yükümlülüklerine ilişkin olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin LCB/İngiltere, Osman/İngiltere, Smiljanic/Hırvatistan ve Öneryıldız/Türkiye kararları incelenmiştir. Pozitif yükümlülüğün doğması için tehlike şartının aranıp aranmaması hususlarına ilişkin ise özellikle Ciechonska/Polonya ve Cavit Tınaroğlu/Türkiye kararları incelenmiştir. Mahkemenin her türlü kamusal alanda devletin pozitif yükümlülükleri olduğunu kabul ettiği tespit edilmiştir. Kartalkaya'da yaşanmış olan yangın faciası bakımından esasın incelenmesine ilişkin olarak Türkiye'deki konu ile ilgili hukuki düzenlemelerin olup olmadığı, riski en aza indirmek için ne gibi önlemler alındığı, gerekli denetimlerin yapılıp yapılmadığı ve ilgili hukuk kurallarının etkili bir şekilde uygulamaya geçirilip geçirilmediği ve usul incelemesine ilişkin olarak ise yaşam hakkı ihlaline karşı gerekli soruşturma ve kovuşturmanın yapılıp yapılmadığı ve ihlallerin gerekli yaptırımlarla karşılık bulup bulmadığının değerlendirmesinin gerektiği ortaya konmuştur.

Turizm Tesislerinin Yangın Riskine Karşı Korunmasında İdarenin Yükümlülükleri, Dr. Öğr. Üyesi Bige Açımuz, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Oturumda, turizm tesislerinde yangın riskinin önlenmesine ilişkin idarenin yükümlülüklerinin ve bu bakımdan temel hak ve özgürlüklerin korunmasına yönelik olarak kolluk faaliyetinin değerlendirilmesinin amaçlandığı belirtilmiştir. Kolluk faaliyeti kapsamında idarenin düzenleme yükümlülüğü, faaliyetin ruhsatlandırılması ve turizm tesislerinin denetlenmesi konularının ele alınması gerekliliği ortaya konmuştur. Turizm tesislerinde yangın riski söz konusu olduğunda genel güvenliğin korunmasını amaçlayan genel kolluk mülahazasının ve turizmin korunmasını

amaçlayan turizm kolluğu özel mülahazasının incelenmesi gereği doğrultusunda Turizm Teşvik Kanunu, İmar Kanunu, Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği, Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgelerinde ve Turizm Merkezlerinde Planlamaya ve Uygulamaya İlişkin Yönetmelik, Turizm Tesislerinin Nitelikleri Hakkında Yönetmelik, Turizm Yatırım, İşletme ve Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Yönetmelik, İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik değerlendirilmiştir. Söz konusu düzenlemelerde binalara ve turizm tesislerine ilişkin genel yükümlüklere yer verildiği gibi yangın riskine ilişkin özel yükümlükler de bulunmaktadır. Yağmurlama sistemi, tahliye projeleri, duvar ve kapıların yangına dayanıklığı, tahliye yolları, itfaiye raporunun alınması gerekliliği gibi konulara ilişkin yükümlülükler bunların örneklerini oluşturmaktadır. Söz konusu yükümlülüklere ilişkin olarak görev ve yetkilerin temel olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı ve mahalli idarelerde ve bazı durumlarda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda olduğu tespit edilmiştir. Birden çok idarenin ve kolluk yetkisinin devreye girmesinin kollukların yarıştığı ve çatıştığı bir alan yarattığı ve denetim hususunun tartışmalı bir konu olmasına yol açtığı tespit edilmiştir. Kartalkaya yangın faciasında öncelikle Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın sorumluluğu olduğu; ikincil olarak da il özel idaresinin sorumluluğuna gidilebileceği belirtilmiştir. Bu facianın raporlama ve denetim konularına ilişkin düzensizliği ve idareler arası koordinasyon sorununu açığa çıkardığı ifade edilmiştir.

Meydana Gelen Ölüm ve Yaralanmalardan Ötürü Bireysel Cezai Sorumluluğunun Tespitine Dair Gözlemler, Doç. Dr. R. Murat Önok, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Oturumda yangın, deprem, sel gibi afetler veya trafik ya da iş kazaları gibi, birden fazla kişinin ölümü ve/veya yaralanmasıyla sonuçlanan olaylarda cezai sorumluluğunun kasten öldürme veya yaralama hükümlerine göre mi yoksa taksirle öldürme veya yaralama hükümlerine göre mi belirleneceği ele alındı. Birinci dereceden- ikinci dereceden doğrudan kast, olası kast, bilinçli taksir ve adi taksir terimleri açıklanarak farkları ortaya konuldu. Kartalkaya yangını gibi felaketler açısından doğrudan kastı elemenin mümkün olduğu; sadece, garantör konumunda olup da insanların öleceğini bilerek kaçan kişiler varsa bunların doğrudan kastının gündeme gelebileceği belirtildi. Olası kast ile bilinçli taksirin ayırt edilmesi bakımından uygulanması önerilen birtakım kıstaslar sayıldıktan sonra Kartalkaya yangını açısından -en azından bazı kişilerin- olası kastından söz etmenin mümkün olabileceği belirtildi. Bilinçli taksirle öldürme ile olası kastla öldürme arasındaki ayrımın ince olmasına rağmen her iki durumda hükmolunacak toplam cezalar ve infaz süreleri arasında çok büyük farklar olacağının altı çizildi. Ayrıca sorumluluk zincirine kimlerin dahil olduğu, bunların her birinin almaları gereken aksiyon ve tedbirlerin nelerden ibaret olduğuna dair incelemenin ve her bir sorumlunun üstüne düşen yükümlülüğü ne ölçüde yerine getirdiğinin tam olarak tespit edilmesi gerektiği; her bir sanık açısından bu değerlendirmenin ayrı ayrı yapılmasının gerektiği; bu inceleme sonucunda bazı kişilerin esasen cezai sorumluluğunun bulunmadığı, sorumlulardan bazılarının taksirinin bazılarının ise kastının olduğunun ortaya çıkabileceği açıklandı. Son olarak, tüm sorumluluğun otelle alakalı kişilere yıkılmamasının ve idareye dahil olup kusuru bulunanların sorumluluklarının göz ardı edilmemesinin önemi vurgulandı.

Turizm Tesislerinde Yangın Nedeniyle Oluşan Zararlardan Dolayı Hukuki Sorumluluk, Dr. Öğr. Üyesi Işık Önay, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Oturumda turizm tesislerinde yangın nedeniyle oluşan zararlara ilişkin olarak sorumluluk kaynaklarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda borca aykırılık ve haksız fiilden doğan sorumluluğun şartları değerlendirilmiştir. Yangın sebebiyle oluşan zararlarda gerekli tedbirleri almamak hukuka aykırılık unsurunun gerçekleştiğini göstermektedir. Bununla birlikte borca aykırılık ve haksız fiil sorumluluğunda kusurun ispatı ve zamanaşımı süreleri bakımından farklar olduğu dile getirilmiştir. Turizm tesisleri yangınlarına ilişkin olarak İş Güvenliği ve Sağlığı Kanunu kapsamında turizm tesisi işletmecisinin iş güvenliği ve sağlığına ilişkin yükümlülüklere aykırılıktan sorumluluğunun da ele alınması gerektiği belirtilmiştir. Burada ayrıca Türk Borçlar Kanunu'nun hizmet sözleşmelerine ilişkin hükmünün de değerlendirilmesi gerektiği söylenmiştir. İşverenin önlemleri almaması durumunda borca aykırılık sebebiyle sorumluluk doğabileceği belirtilmiş ve sorumluluğun kusura dayanıp dayanmadığına ilişkin farklı Yargıtay kararlarına da atıf yapılmıştır. Ek olarak ifa yardımcısının fiilinden sorumluluk konusunun da bu kapsamda ele alınması gerektiği söylenmiştir. Turizm tesisi işletmecisinin müşterilere karşı sorumluluğu da konaklama sözleşmesi kapsamında değerlendirilmiş ve sözleşme hükümlerinin yanı sıra turizm işletmecisinin müşterilerin güvenliğini sağlama ve sağlığını koruma borcu olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un ve Türk Borçlar Kanunu'nun konaklama yeri işletenlere ilişkin hükmünün dikkate alınması belirtilmiştir. Ek olarak, turizm tesisi işletmecisi ve çalışanlarının haksız fiil sorumluluğu incelenmiştir. Turizm tesisi işletmecisinin sorumluluğu bakımından genel haksız fiil sorumluluğunun yanında adam çalıştıranın sorumluluğuna ilişkin TBK hükmünün de dikkate alınması gerektiğine dikkat çekilmiştir. Sunumda yapı malikinin sorumluluğuna da dikkat çekilmiştir. Zarar binadaki yapım ve bakım eksikliğinden kaynaklanıyorsa yapı malikinin sorumlu olabileceği ve üst hakkına istinaden bir hak sahipliği varsa burada üst hakkı sahibinin sorumluluğunun da gündeme geleceği belirtilmiştir. Ayrıca intifa hakkının söz konusu olduğu durumlarda bakım eksikliklerinden intifa hakkı sahibinin de sorumlu tutulabileceğine dikkat çekilmiştir. Sonuç olarak, aynı kişinin birden fazla sebeple sorumluluğu bulunduğu durumda davacının istediği sebebe dayanabileceği, bir sınırlama yapılmaması durumunda hâkimin davacı için en avantajlı sebebi dikkate alması gerektiği ve birden fazla kişinin aynı zarardan sorumlu olması durumunda dış ilişkide müteselsil sorumluluğun söz konusu olacağı belirtilmiştir. Sunum ayrıca olarak tazmini istenebilecek zararların ve tabi olunan zamanaşımının değerlendirmesini de içermektedir. Bu bağlamda ceza hukukunda öngörülen uzun zamanaşımı sürelerinin tazminat talebinin tabi olduğu zamanaşımı süresine olası etkisine de dikkat çekilmiştir.